

njihov izbor podob najbolj prepričljiv. Ostali pa so deloma dobro, deloma pa tudi slabše zastopani. Tu je tudi točka, kjer se pokaže slaba stran te knjige. Urednik je izbral čim več lesorezov. Vzel je prispevke tudi od takih slikarjev, ki jim je grafično delo že po naravi precej tuje in so se v svojem umetniškem delu morda le slučajno kdaj pobavili z lesorezom. Zatorej so tudi taki lesorezi našli mesto v knjigi, kar pa višino celote precej zniža. Urednik bi storil bolje, ko bi izbral le najboljše liste, ki razodevajo res vsestransko umetniško pa tudi tehnično kulturo. Morda bi se taka luksuzna izdaja ne omejila samo na lesorezno panogo grafike. Pazljiva kritična izbira grafičnih listov naše celotne črno-bele umetnosti bi vsekakor rodila zbirko, ki bi bila tudi po vsebini za slovensko grafično umetnost v resnici reprezentativna.

Dr. St. Mikuš.

Tine Debeljak-Bara Remec: A. S. Puškin, Bahčisarjaski vodomet. Ljubljana 1942-XXI.

Linorezi Bare Remčeve. Slikarica B. Remec izhaja iz zagrebške umetnostne šole. Njeno delo preveva zatorej izrazita slikovita nota, ki je bila v njenih prvih delih nekoliko kaotična, se je pa po firenški dobi umirila tako oblikovno kakor tudi barvno. V zadnjem času se je lotila grafične umetnosti, ki je danes pač izredno primerno izrazilo umetnikove notranjosti. Poleg pretresljivih podob Apokalipse so nastale tudi pričujoče ilustracije Puškinove mojstrovine. Problem, ki ga je tekst pesmi naložil ilustratorici, je zelo težak, in sicer prav zaradi romantičnega značaja pesnitve. Tu ni realističnih opisov, ki se dajo lepo prepisati v slikarsko podobo. Umetnik je navezan na pesniške figure, ki so pripovedno skromne, čustveno pa izredno odmevajoče. Ilustracije, ki nastanejo ob takih pesniških pobliskih, morajo pač ustvariti ali bolje zagrabititi skalo čustev napisane umetnine in jih obdržati v okviru ilustrativno skope snovi. V našem primeru sta se našli obe prvini: romantično čustveni tekst in slikarica v srečnem ravnotežju. Prav ženske-umetniki po svojem čustvenem nastrojenju tako nalogo lažje rešijo kakor moški. Tako so nastale ilustracije nekako v dvojni smeri: mali čustveni slikarski zapiski ob robu pesnitve ter večje, celostranske podobe, po svojem bistvu ravno tako razpoloženski spomini na usodno zgodbo Bahčisarajskega vodnjaka. Oblikovno je slikarica rešila posamezne podobe izredno okusno in z velikim umetniškim smislom. Omenil bi podobe Jurzuf na Krimu, Igrajoča Potocka in pesniško vizijo ob vodometu. Igrajoče dekle ob harfi je morda, kar se tiče glasbila in motiva sedenja deklice, tehničen lapsus. Igralci na harfo strežejo instrumentu od nasprotne strani.

Vkljub temu (naposled je šlo tudi tu slikarici v bistvu za druge stvari) pa so ilustracije dobro delo in pomenijo v grafično-slikarskem delu B. Remčeve korak naprej.

O pesniškem prevodu naj sodijo poklicani.

Dr. S. M.

Kronika umetnostnih razstav v letu 1942.

V januarju je v »Galeriji Obersnel« odprl razstavo oljnatih podob in gvašov slikar Zoran Mušič. Razstava je imela deloma retrospektiven značaj, ker so bila razstavljena tudi dela iz Španije in nekaj drugih mladostnih slik. Umetnostni profil razstave je bil zadovoljiv. Slikar je napredoval v pojmovanju barvnih odnosov, posebno pa so bili zanimivi poizkusi izgraditve arhitektonskih interjerjev. Negativna plat Mušičeve umetnosti se nam je odkrila v nekaki apriorni, posplošujoči slikarski obravnavi predmetov, ki na tak način izgubijo svojo avtohtono obliko. V istih prostorih sta naslednji mesec razstavila trideset oljnatih podob brata Drago in Nande Vidmar. Njuna razstava je bila vsekakor zanimiv umetnostni dogodek, kajti oba slikarja se kaj redko pokazeta pred občinstvom. Slogovno je njeno delo napredovalo v smislu realističnega gledanja na slikarska vprašanja. Vendar njuna umetnost ne predstavlja sočne, enovite podobe, marveč se čuti spričo premočnega programskega, razumskega hotenja razbita v nehomogene prvine. Posebno kompozicije Draga V. so zgrajene sila razumarsko, zaznavna je diskrepanca ospredja (figur) in ozadja (krajine).

Spričo naslonitve na umetnost Fr. Miheliča se opaža tudi pomanjkanje tehničnega slikarskega znanja. Boljše, enotnejše in svežejše so krajine brata Nandeta.

V mesecu marcu je bila v »Galeriji Obersnel« odprta X. razstava »Slovenskega lika«. Izdan je bil tudi katalog, ki je vseboval hudo neprimerne slavospeve na dela mladih začetnikov slikarjev in kiparjev. V svoji kritiki v »Slovincu« z dne 21. III. 1942 (št. 66) sem na strani 4. zapisal glede na slovenske umetniške programe in pojmovanje umetniških razstav sledeče načelne misli: »S programi je res težava, posebno kadar imajo z njimi opraviti naši umetniki. Nikdar nimam namreč vtisa, da jim služijo za temelje, na katerih bodo šele nekaj zgradili, marveč skoraj vedno za opravičilo — zakaj so to in ono reč že tako napravili. Skoraj dosledno pa tavajo v zmotah. Eni proglasijo za edino pravilno tuje »gledanje«, drugi »samoslovensko«, za vsemi tem pa se skriva pomanjkanje široke razgledanosti, pravega pojmovanja umetnostnega poklica, individualnosti in, kar je najvažnejše — kvalitete. Resnično poznavanje tuje umetnosti, predpostavljam domače, pa tudi tuje šolanje, recimo za časa študija, njeno individualno prevzemanje in kasneje ustvarjanje v domačem pristnem okolju, mora voditi — če je oblikovalec umetnik — do dobrega uspeha. Počitniško srečanje s tujo umetnostjo, morda celo njeno poznavanje po barvastih predlogah, ter tako spoznanje uvoženo kot »xyz gledanje« v naš umetnostni svet — mora roditi negativen uspeh. Nujno slab uspeh pa mora doseči umetnostna skupina, ki brez prave razgledanosti, da, celo brez orodja, t. j. umetnostnega znanja, skuša »dočrpati« le največjim genijem dosegljivo, neko mistično »slovensko noto«... Pričujoči program je kakor velikansko pročelje, ki pa za seboj ne krije skoraj nobene arhitekture. Dokaz tej trditvi je razstava v »Galeriji Obersnel«. Ali naj spričo nje napišem nekaj načelnih misli o umetniških razstavah pri nas? Kje so razstave, kjer je še veljalo načelo kvalitete, skrbnega izbora, zdrave avtokritike! Ko je umetnik v veri, da je on zaradi naroda in ne narobe — v globokem čutu hvaležnosti, v nekih časih pokazal nove uspehe svoje umetnosti! Ko je pojmoval svoj poklic s skoraj sakralno resnostjo in je izoblikoval razstavo s svojimi najboljšimi deli, pričakujoč v prvi vrsti moralnega uspeha in potrditve ter šele v drugi — nakupov. Verjemi mi, ljubitelj umetnosti, da je danes drugače. Danes je precej umetniških razstav več ali manj prodajnih bazarjev, umetniki čestokrat razstavljajo v zaporednih razstavah ista dela — češ, tudi za to blago se mora najti kupec — pri nas je že močno prišlo v navado, da se slika in kipari »za razstavo« (mesec ali dva poprej); razstavljajo se celo nedovršena dela, razstavni prostori se natrpajo, da obiskovalca duši, pri vsem tem pa naš umetnik zahteva, da se te nove, pogubne navade — vrednotijo po starih načelih. In kar je najbolj žalostno, ti pojavi so zadnja leta vedno pogostnejši... «

V aprilu so Vesnani v »Galeriji Obersnel« odprli razstavo, ki je v celoti opravičila njihov umetniški sloves in je v celoti zavrnila marnje snobistov o »neslikarskih« in »neumetniških« lastnostih posameznih razstavljalcev. Zdravi realizem, individualnost dojemanja in iskrenost so našli živahen odmev pri obiskovalcih. Umetnostna snov se je gibala v okviru narodopisja, pravljíčnosti in karikature.

Meseca maja je bila v Jakopičevem paviljonu odprta retrospektivna razstava mojstra M. Jame, in sicer ob 70 letnici njegovega rojstva. Razstava je bila lep dogodek v slovenskem umetniškem življenju. Razstavljena dela so odprla zgovorne razglede v delo našega impresionista. Razvojna črta, ki se prične s podobami zmerne realizma, poteka k prvim impresionističnim poizkusom, dokler se ne vzbne do kvalitetno izredno visokega obraza slovenske impresionistične umetnosti, je bila na razstavljenih podobah dobro zaznavna in tudi didaktične vrednosti.

V istem mesecu sta razstavila v »Galeriji Obersnel« slikar N. Omerša in kipar K. Putrih. Njuno delo je zgovorno pričalo o prizadevanjih mlajše umetnostne generacije v okviru skupine »Neodvisnosti«. Kvalitetno bolj prepričljive so bile podobe N. Omerse.

Razstava večjega obsega je bila odprta v juniju mesecu v Jakopičevem paviljonu. Razstavila sta slikar M. Maleš in kipar Fr. Gorše, vsak večjo zbirko svojih del. M. Maleš je s kolekcijo oljnatih slik pokazal, kako se oddaljuje izključno grafičnemu delu, kar pa morda ni za kvaliteto in osebni slikarjev razvoj niti dobro. Izpod oljnatih barv proseva z vztrajnostjo grafično, linearno razpoloženje. Fr. Gorše je razstavil portrete, večjo in malo plastiko. Razvojno je njegovo delo zelo zanimivo, posebno razveseljiv pojav je velika plastika s svojimi statuaričnimi problemi.

V oktobru je v Jakopičevem paviljonu razstavil oljnate podobe slikar Tine Gorjup. Njegovo umetnost odlikuje solidno znanje, vedri način gledanja na svet in naturalizem, ki nima v ozadju posebne miselne in tudi slikarske problematike.

Novembra so razstavili v Jakopičevem paviljonu »Neodvisni« (S. Kregar, N. Omersa, Z. Kalin, K. Putrih). Njihova umetnost teče v glavnem po starih kolovozih. Slikar Kregar je razstavil pretežno oljnate kompozicije, ki skrivajo v sebi mnogo surrealističnih prvin. N. Omersa ni stopil kdo ve kaj z izbranimi deli pred občinstvo, Z. Kalin je presenetil s kultivirano otroško plastiko, K. Putrih pa je razstavil nekaj prodornih, realistično konceptiranih glav.

Lep umetniški dogodek v preteklem letu je bila umetnostna razstava Fr. Pavlovca v »Galeriji Obersnel«. Slikar je z lepo zbirko oljnatih slik dokazal, da ustvarjajoči duh resničnega umetnika ne pozna zaprek, da čaša umetnostnega napoja ni nikdar izpita prav do dna, da se za že doseženimi cilji odpirajo nova obrežja daljnih, lepih pokrajin umetnosti.

V Jakopičevem paviljonu je razstavila isti mesec trojica slikarjev, Mušič, Sedej in Zonić lepo zbirko svojih del. Mušič je nadaljeval svoje delo od začetka leta, poglobljuje se v barvne in kompozicionalne probleme. Njegova tihožitja so vzbudila živahno zanimanje. Resnih, zapletenejših problemov se je v svoji kolekciji lotil M. Sedej. Vendar se njegova umetnost izza zadnjih razstav v bistvu ni posebno izpremenila, ostala je hladna, neelementarna. J. Zonić je v našem umetnostnem svetu še tujec. Razstavljene podobe pričajo o živahnem slikarskem temperamentu.

Zadnja, toda pomembna umetnostna prireditev tega leta je bila razstava Fr. Miheliča in T. Kosa v »Salonu Jake Oražma«. Miheličeva umetnost se razvija nevezdržno v kvalitetnem vzponu. Naslonjena na sodobno časovno občutje, ljudska v pravem pomenu besede, ne zapada v brezkrvne teoreme in modne poizkuse. Slikar dobro ve, da je umetnikovo mesto v sredini deroče reke pravega življenja, ne pa na pozabljenem, zatišnem bregu. Tudi T. Kos je napredoval, zlasti v intimni, leseni in glinasti plastiki. Mehko, lirično občutje je nekoč trdo, stilizirano plastiko približalo dojemanju v pretehtani, realistični modelaciji.

Letina umetnostnih prireditev preteklega leta je bila, kakor je razvidno iz našega poročila kronike razstav, precej razgibana in bogata. Pokazala nam je marsikak vzpon umetnostne kvalitete, pa tudi njeno upadanje. V glavnem pa je sklep našega umetnostnega oblikovanja gotovo aktiven. S. M.

† Slikar Ivan Vavpotič.

Pred 45. leti je mladi Ivan Vavpotič prispeval za Dom in svet (l. 1898.) svojo prvo risbo. Poslej jih je sledilo še več v naslednjih letnikih. Dasi nosijo ti risarski prvenci v sebi pečat naivne mladosti in začetniškega znanja, vendar dajo slutiti močan oblikujoč talent in pa dobrega risarja za bodočnost. In še nekaj nam povedo te prve podobe. Vavpotič je intenzivno časovno navzoč, stoji z nogami trdno v svoji okolici, ki pa je v glavnem že takrat meščansko po-barvana. Literatura tega časa nam verno razloži snov ilustracij. Tedaj so pisali in cenili novele iz »boljše družbe«. Slovenski meščan hoče živeti svetovljansko, po pariško, zato v zakotne gradiče prihajajo elegantni ritmojstri, lepi tenorji, dogajajo se »infernalne« zgodbe ob pagat ultimu in bengaličnem ognju. Pisatelj, ki je kmečkega rodu, rad sede za mizo z baronesami, seveda samo zato, da jih